

Hylli i Dritës

Ubi Spiritus Domini, ibi libertas.

(II. ad Cor. III. 17).

---

1. Gjëtha e natyrës	Fq. 241
2. Analyzimi i rasavet t'ëmnit e zhvillimi historik i tynve	„ 252
3. Spjegime popullore mbi telefon pá tela	„ 268
4. Halili merr gjakun e Mujit	„ 277
5. Zëmbra Skanderbegut	„ 291
6. Dy pësëdhjetëvjetorë: „Persifal-i“ i Wag- ner-it e sprovët e Michelson-it	„ 300
7. Pasqyrat folse	„ 303

POSTA E JONË

Pajtimtarve :

☛ Vonësa e *clichés-ve*, qi na u deshten per ket numer, e ndaloj deri në ket ditë të Perkohshmen.

☛ Ankimet e padame, qi janë tuj ardhë në Drejtim t'onë, na ngushtojn me u lajmue të gjithve se faji mâ i madhi — perposë ndo 'i rasës krejt të jashtzakonshme harreset a nderlikimit — është në Zyren Postare: prandej, para se me na u drejtue në, t' i siellen, edhe me protestë, Zyres Postare të vendit.

☛ Per çdo pûnë, nevojë a ankim, qi mund të ketë ndokush me administratë t'onë, nuk ká pse i siellet *kush kurrkuej* tjetër, veç në me drejtim, qi gjindet në syprinë të se të cillit numer: «Hylli i Dritës» Kuvendi Françeskan Shkoder.

Tiranë: S. S. Bindemi: mund të jetë gabim i joni; po u çojm gjithshka dishroni.

Tiranë: C. Ç. Kndoni shka shkruem mâ nalt e mos na vëni në gjithaq faj: pritem me u a nisë të dy numrat më një.

Tiranë: Nd. J. E prá u a kemi nisë sugure; por me gjithktë na falni ne u a vonuem, ke deshtem me u a nisë të dy numrat zëbashkut.

Gjûha e natyrës.

Ditunija e natyrës në kulturë të një populli është pasqyra, me të cillen mund të vrohet, se në çë shkallë gjindet jeta e tij mendore.

Çdo degë dije e çdo hart, për me i prekë ndiesit e nierit, do të zhvillohet në një ambient t'arsyeshëm e moralisht të lirë.

Në Shqyptarin e ndryllun prej robnije e të shternguem me qindrue për eksistencë, ditunija e natyrës s'kâ mujtë deri nder kto vjett e mrame me bâ fort pershtypje, s'kâ pasë, me fjalë tjera, gjith aq influks

Ai diell i shndritshëm, qi me fuqí të vet të pamâsë ngrofë bimen, pertrín jeten, drejton kupen e qiellës të stolisun me mija e mija hyjsh, s' e kâ ngrehë me i a dijtë ligjët, mas të cillave vepron; lulet e bari gjithfarë njejeje e trajte, qi shklet me kâmë të randë neper livadhe, e landët vigane, qi soditë me sý të prehtë neper shpat e breshtë, s' e kan joshë me u a dijtë zhvillimin nder elementa perbâs; as rêja, as rreftja, as shiu, as bora e as ndrrimi i stinve s' e kan shtý me u a gjetë arsyen e me depertue nder shkaqe mâ të mrame; as shka â mâ të bindshëm në gjithshkafen, jeta, s' i a kâ terhiekë vrejrtjen Shqyptarit me e soditë nder faze të ndryshme; veç si nper të kto i kan vijtë me shprehë ndiesit e zëmers nder kangë të padekshme, qi ai kndoi nder lugje e gropa, tu gurrat e currilat, nper rrexe të hânës, nder mriza e ledina.

Para të gjitha ktyne të paraqitunave të natyrës, Shqyp-tari, me gjith se së kupton shumë, ndien e thotë: «I kjosim falë nderës Zotit!» e me kaq difton besimin e vet të ngultë në fill të sendeve e trajton një nder konkluzjone filozofike me randsí kryesore.

Por sod, qi edhe na duem m' u ju avitë kómeve të gjy-tetnueme, të patrandshem në parim themeluer të gjyshave t' onë, do t' a gjëjm arsyen e pohimeve t' ona.

Nuk lypet shumë. Me dijtë shkaqet e mishehta në natyrë, si edhe andja, qi provohet në zhvillim të tyne, janë një gatim për me i a mrrijtë ktij hapi; mandej vjen zotsija.

Të gjitha kto i gjëjm në Shqyptarin e rritun mrenda një natyrës nder mâ poetiket e të bukrat; mjafton me vû oroe, se si nder kto 20 vjett e mrâme ditunija e natyrës nder né, sidomos në praktikë, ká pasë një fuqi përnjimend magnetike, tuj na hapë rrethin e njoftimeve e t' ideve e tuj na çilë sýt kahë kultura e perparimi.

Edhë ktû nder né janë siellë invencjonet mâ moderne të fizikës, e për ditë shtihen në pûnë me një dobí fort të madhe. — Shqyptari, pá e njoftë mirë të luejtunt e valve të zânit, xû me dhânë e me mârre me telefon, telegrafë, markon, radium etj.; pá dijtë vetit e magnetave në zhvillim të dritës e të xetit, duel mekanik, i aftë me zotnue edhe vegla të rrezikshme, aparata e motora gjithfarësh; pá kênë edukue për estetikë, vetem tuj pá, xû me majtë lulishta e kopshtije për bukurí; pá kênë kthellue kurr në mineralogí, u bâ me kerkûe e me diktue xehe me randsí në gjí të tokës.

Të gjitha kto janë efekta të shpejtë të ditunís së natyrës n' organizem të kombit t' onë të lodhun prej robnís së sá shekujve; prandej, tuj i pá të dobieshme kto sende, nder-sá na çtitrohet mendja, do të na naltohet edhe shpirti, e nder-